

ΛΟΓΟΣ

ΤΟΥ ΚΟΣΜΗΤΟΡΟΣ ΤΗΣ ΝΟΜΙΚΗΣ ΣΧΟΛΗΣ

Κ. Α. ΑΝΔΡΕΑΔΟΥ

ΕΠΙ ΤΗΣ ΕΚΑΤΟΝΤΑΕΤΗΡΙΑΙ ΤΟΥ ΘΑΝΑΤΟΥ

ΤΟΥ ΛΟΡΔΟΥ ΒΥΡΩΝΟΣ

1924

18160

Λ Ο Γ Ο Σ
ΤΟΥ ΚΟΣΜΗΤΟΡΟΣ ΤΗΣ ΝΟΜΙΚΗΣ ΣΧΟΛΗΣ
Κ. Α. ΑΝΔΡΕΑΔΟΥ

Μυλόρδοι, κυρίες και κύριοι,

Πρὸ ἑκατὸν ἐτῶν Ἄγγλος ὁμότιμος περικλεοῦς γένους, καὶ μετὰ τὸν Ναπολέοντα ὁ πλέον κοσμολάλητος ἀνὴρ τῆς ἐποχῆς του ἀπέθνησκεν ἐν ἀγνώστῳ τότε γωνίᾳ ἐρημωθείσης γῆς.

Πιστός του ἑταῖρος ὁ Πέτρος Γκάμβα, ὅστις ἐπέπρωτο καὶ αὐτὸς ν' ἀποθάνῃ ἐν Ἑλλάδι καὶ ὑπὲρ τῆς Ἑλλάδος, κατέλιπε τῆς κηδείας του τὴν ἐξῆς περιγραφὴν :

«Τὸ φέρετρον ἦτο ἐκ τραχέος ξύλου, καλυφθέντος προχείρως ὑπὸ μαύρου μανδύου, ἐπ' αὐτοῦ δ' ἐτέθησαν κρᾶνος, σπάθη καὶ στεφανος ἐκ δάφνης. Ἄλλ' οὐδεμία νεκρικὴ πομπὴ ἠδύνατο νὰ ἐμποιήσῃ τὴν ἐντύπωσιν ἢ νὰ γεννήσῃ τὰ αἰσθήματα ἅτινα προεκάλει ἡ ἀπλὴ αὕτη τελετὴ. Ἡ περιβάλλουσα ἀθλιότης καὶ ἡ ἐρήμωσις· οἱ πέριξ ἡμῶν ἄγριοι καὶ ἡμιπολίτιστοι πολεμισταί· ἡ βαθεῖα καὶ ἀπροσποίητος λύπη των· αἱ γλυκεῖαι ἀναμνήσεις, αἱ διαψευθεῖσαι ἐλπίδες, ἡ ἀνησυχία καὶ τὰ προαισθήματα ἅτινα ἠδύνατό τις ν' ἀναγνώσῃ ἐπὶ τῆς ὄψεως ἐνὸς ἐκάστου· τὰ πάντα συνέβαλλον εἰς σκηρὴν ἣν οὐδεμία συνάθροισις περὶ τάφον μεγάλου ἀνδρὸς ὑπερέβαλεν ἴσως ποτὲ κατὰ συγκρίνησιν καὶ περιπάθειαν».

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΝ ΚΡΕΤΤΗΣ
ΣΧΟΛΗ ΝΟΜΙΚΗΣ

116160

Καὶ ταῦτα ἐν Μεσολογγίῳ· τὸ πένθος ὑπῆρξεν ἐξ ἴσου γενικὸν καὶ βαθὺ ἀνὰ τὴν λοιπὴν Ἑλλάδα· ἢ ἐπ' ὀνόματι τῆς κεντρικῆς Κυβερνήσεως προκήρυξις τοῦ Κουντουριώτου ἀπηχεῖ ὁμοίαν συγκίνησιν καὶ ἢ ὑπὸ τοῦ διοικητοῦ τῆς δυτικῆς Ἑλλάδος Μαυροκορδάτου ἐκδοθεῖσα.

Ἡ ἔξοδος τῆς Ἑλλάδος ἐντύπωση ὑπῆρξεν ἀπερίγραπτος· «Ὁποῦδήποτε ὠμιλεῖτο ἢ Ἀγγλικὴ ἠλεκτρικὸς δονισμὸς ἐκλόνησε τοὺς πάντας· ὅταν ἐγνώσθη ὅτι ὁ Βύρων ἀπέθανεν ἐκεῖ ὅπου «τὸ πρῶτον μετεδόθη εἰς τὸ νεαρόν του πνεῦμα τὸ αἰθέριον πῦρ» (Φίνλεϋ). Εἰς τῶν ἀρίστων βιογράφων τοῦ Βύρωνος, ἢ δεσποινίς Ἐθελ Μείν ἀφηγεῖται πῶς ὁ Τέννυσον, τότε δεκατετραετής, ἀκούσας τὰ ἐν Μεσολογγίῳ, ἔτροξεν εἰς ἀπομεμονωμένον μέρος καὶ ἐκεῖ καλύψας διὰ τῶν χειρῶν τὴν μορφήν, ἤρχισε νὰ ἐπαναλαμβάνῃ τὰς λέξεις· «Ὁ Μπαίρον ἀπέθανεν, ὁ Μπαίρον».

Ὁ «ἠλεκτρικὸς κλονισμὸς» ἐξεδηλώθη—καὶ τοῦτο δεικνύει τὴν μοναδικὴν θέσιν τοῦ Βύρωνος, ὡς εὐρωπαϊοῦ ποιητοῦ—μετὰ τῆς αὐτῆς ἐντάσεως εἰς τὸν λοιπὸν κόσμον. Ὁ θάνατος μάλιστα τοῦ Τσαίλδ Χάρολδ εἶναι ἀναμφιβόλως ἢ κυρία πηγὴ τῆς ἀπαραμίλλου ἐν Γαλλίᾳ, Γερμανίᾳ, Ρωσίᾳ καὶ Ἰταλίᾳ φιλελληνικῆς ποιήσεως ἣτις πλέον παντὸς ἄλλου ἤγαγε διασταζούσας Κυβερνήσεις εἰς τὸ Ναυαρίνον.

Οἱ Ἕλληνες, ὡς ὁ συνάδελφός μου κ. Μενάρδος καταδεικνύει τόσον καλῶς εἰς τὸν λόγον ὃν πρὸ σιγμῆς ἠκούσατε, συνησθάνθησαν ὅτι ἔπρεπε νὰ φανῶσιν ἀντάξιοι τοῦ ἀνδρός ὅστις ἐθυσίασε τὰ πάντα χάριν αὐτῶν. Κατὰ τὰ τρία μαῦρα ἔτη ἅτινα ἠκολούθησαν τὸν θάνατόν του, καὶ καθ' ἃ, ὅπως λέγει ὁ Παπαρηγόπουλος, ἢ ἱστορία τῆς Ἑλληνικῆς Ἐπαναστά-

σεως «λαμβάνει μᾶλλον τραγωδίας σχῆμα» εἰς τὴν Ἑλλάδα εἰσέβαλον συγχρόνως νέαι πολυάριθμοι Τουρκικαὶ ὄρδοι καὶ ὁ Αἰγυπτιακὸς ἐκεῖνος στρατός, ὅστις διοικούμενος ὑπὸ Χριστιανῶν ἢ ἀρνησιγρίστων «συνεδύαξε τὴν στρατιωτικὴν τέχνην τῆς δύσεως πρὸς ἀνατολικὴν ὁμότητα» (Τρέϊσκε).

Ἐπὶ τρία ἔτη ἀντιμετωπίζοντες «τὴν ἰσχὺν τῶν Τούρκων καὶ τὴν κακοπιστίαν τῶν Φράγκων» (1) οἱ Ἕλληνες ἐξῆσαν εἰς ὄρη, σπήλαια, ἔλη, ἐγνώρισαν τὴν πείναν, τὴν δίψαν, τὸ ψῦχος, τὸν θάνατον, τὸν ἐξανδραποδισμόν ἀλλὰ δὲν ὑπέκυψαν.

Ἐν τῇ Δύσει ἢ θέσει τῶν πραγμάτων ἐφαίνετο ἐξ ἴσου ἀποκαρδιωτικὴ. Οἱ Φιλέλληνες παρεκτός ἄλλων δισχερειῶν, εἶχον νὰ παλαίσωσι κατ' ἐχθροῦ τρομεροτέρου ἴσως τῆς ἀπαθείας τῶν βασιλέων, τῶν ζηλοτυπιῶν τῶν ἀνακτοβουλίων καὶ τῶν μηχανορραφιῶν τοῦ Μεττερνίχου. Ὡς ἔγραφε τότε ὁ Θωμᾶς Μουάρ :

Τῶν ἐχθρῶν τῆς Ἐλευθερίας οἱ χεῖριστοι εἶναι ὅσοι μετατρέπουσιν εἰς ἐμπόριον τὴν θείαν αὐτῆς ὑπόθεσιν καὶ τὸν Ναὸν αὐτῆς εἰς Χρηματιστήριον (2).

Καὶ ἐν τούτοις εἰς τὴν Ἀνατολὴν ὅπως καὶ εἰς τὴν Δύσιν, ἢ Ἰδέα ἐνίκησε τέλος τὴν Δύναμιν, τὸν Ἐγωισμόν καὶ τὴν Ἰδιοτέλειαν.

Ὅπως ἐπαυχθῶσιν ὅμως τοιαῦτα ἀποτελέσματα δὲν ἤρκει ὁ Βύρων νὰ εἶναι μέγας ποιητής. Καὶ ἄλλοι ὡς ὁ Σέλλεϋ καὶ ὁ Οὐγκὼ ἔγραψαν στίχους καλλίστους διαπνεομένους ὑπὸ ἀγνοῦ φιλελληνισμοῦ.

(1) «Turkish force and latin fraud» στίχος τοῦ Βύρωνος.

(2) Of liberty's foes the worst are they
who turn to a trade her cause divine
And gamble for gold on freedom's shrine.

Ἄλλ' ἀπρητεῖτό τι πλέον. Ἡ ἀναγέννησις τῆς Ἑλλάδος ὡς ποιεῖ ἡ σωτηρία τῆς Ἐκκλησίας ἐχρειάζεται το αἷμα μαρτύρων.

Καὶ ὅπως ἐν τῷ ὑπὲρ τοῦ Σταυροῦ ἀγῶνι τὸ μαρτύριον εὐπατριδῶν νέων, ὠραίων καὶ ἀνδρείων, ὡς ὁ Ἅγιος Δημήτριος ἢ ὁ Ἅγιος Σεβαστιανός, ἔσχε μαγικὴν ἐπίδρασιν ἐπὶ τοῦ πλήθους καὶ ἀκόμη σήμερον ἐνισχύει ἐν πολλαῖς ψυχαῖς τὴν χριστιανικὴν πίστιν, οὕτω καὶ ὁ θάνατος ἐκείνου, εἰς ὃν ἡ μοῖρα εἶχε δώσῃ πᾶν δι' ὃ, τι ἀξίζει τις νὰ ζῆ: ποιητικὴν μεγαλοφυΐαν, κοινωνικὴν περιωπὴν, πλοῦτον, κυρίως δὲ νεότητα, καλλονὴν καὶ ἔρωτα, μετέβαλεν ἴσως τὸν ροῦν τῆς ἱστορίας καὶ κρατεῖ εἰσέτι ἀνημμένῃ τὴν λαμπάδα τοῦ φιλελληνισμοῦ.

Μυλόρδοι, κυρταὶ καὶ κύριοι

Ὅτε ἀπέθανεν ὁ Βύρων γενικὴ ἐπιθυμία ἐπεκράτει ἐν Ἑλλάδι νὰ ὀρισθῆ ὡς τόπος ταφῆς τοῦ Ὁ Παρθενῶν.

Βραχὺ μετὰ τὴν 19 Ἀπριλίου 1824 νέος ἐπιστήμων, ὅστις ἐπέπρωτο νὰ γίνῃ εἰς τῶν ἐνδοξοτέρων καθηγητῶν τοῦ Πανεπιστημίου τούτου, ὁ Φίλιππος Ἰωάννου, συνέγραψεν ἀρχαϊκὴν ᾠδὴν ἣν ἔκλειον οἱ ἐξῆς στίχοι:

Ἔσεται ἡμαρ, ὅθ' ἀγνὸν ἐλευθερίας ἐπὶ πᾶσαν
Γαίαν ἐπαντεῖλαν φάος Ἑλλάδα λευγαλέοιο
Κυάνεον κεδάσει πολέμου νέφος, ἠδὲ γλυκεῖης
Εἰρήνης οἴσει καὶ εὐνομίης καλὰ δῶρα.
Δὴ τότε Ἀχαιῶν υἱὲς Ἀχαιΐαδες τ' ἐπέτειοι
Ἐρχόμενοι Βύρωνος ἐπ' ἠριὸν ὕδατι φαιδρῶ
Κασταλῆς θανάουσι νεκροῦ κόριν, ἠδὲ κλάδοισι
Δάφνης ἐξ ἱερῆς στήλην στέψουσιν αἰοῖδοῦ.

Τὸ Πανεπιστήμιον δίκην ἐπιτυμβίου μνημοσύνου

ἄγει τὴν σεμνὴν ταύτην τελετὴν καὶ ἐγείρει ἐπὶ τοῦ τόπου τοῦ θανάτου τοῦ Βύρωνος λιτὴν στήλην.

Ἄλλὰ δὲν ἤρκει νὰ τιμήσωμεν τὴν μνήμην τοῦ Βύρωνος· τὸ Πανεπιστήμιον συνησθάνθη διὰ ὄφειλε νὰ τιμήσῃ ἐπίσης καὶ τὰ παλαιάφατα ἰδρύματα ἅτινα ἐμόρφωσαν τοιοῦτον ἄνδρα, τοὺς Βρειτανοὺς οἵτινες ἀφιερῶθησαν εἰς τὴν μελέτην τοῦ ἔργου του καὶ τέλος ὅσους διαίωνισαν ἐν τῇ πατρίδι του τὴν πολυσχιδῆ του δρᾶσιν.

Λυπούμεθα βαθέως διὰ ὃ πρότασις καὶ ὁ ἀντιπρότασις τοῦ Καίμπριτζ καὶ ὁ Διευθυντῆς τοῦ Χάρρο δὲν ἠδυνήθησαν νὰ δεχθῶσιν ἐνταῦθα τὴν ἔκφρασιν τῆς θερμῆς εὐγνωμοσύνης τοῦ Ἀθηναίου Πανεπιστημίου πρὸς τὰ ἰδρύματα ὧν προΐστανται καὶ διότι ἐνεπότισαν τὸν Βύρωνα μετὰ τὴν βαθεῖαν γνῶσιν τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος, ἣτις τοσάκις διαλάμπει εἰς τὰ ποιήματά του, καὶ γενικώτερον δι' ὅσα ἔπραξαν καὶ πράττουσι διὰ τὰ Ἑλληνικὰ γράμματα.

Λυπούμεθα ἐπίσης διὰ δὲν κατορθώσωμεν νὰ περιλάβωμεν εἰς τὸν ἤδη ἀσυνήθως μακρὸν πίνακα τῶν ἐπιτίμων μας διδασκῶν ὅλους τοὺς διαπρεπεῖς Ἀγγλοὺς βυρωνολόγους, εἰς τοὺς ὁποίους ἐν ἡμέραις ὅπου γυναῖκες ἐκλέγουσι καὶ ἐκλέγονται θὰ ἔπρεπε νὰ εἶχον περιληφθῆ καὶ ὀνόματα κυριῶν. Ἄλλ' εὐτυχεῖς ἐλογίσθημεν περιλαμβάνοντες τὸν Λόρδον Ἔρνλε, ὃν εὐφροσύνως χαιρετίζομεν ἐνταῦθα, καὶ ὅστις τόσα ὁ ἴδιος γράψας, ἐξέδωκε μετὰ τοῦ κ. Κόλεριτζ τὴν μόνην πλήρη καὶ ἐπίσημον ἔκδοσιν τῶν Ἀπᾶντων τοῦ Βύρωνος, μνημεῖον ἀπαρμιλλοῦ ἐπιστημονικότητος καὶ εὐλαβείας.

Ὅπως καθ' ὅλον τὸν βίον τοῦ βάρδου οὕτω καὶ σήμερον τὸ ὄνομα τοῦ Νόελ Μπίτρον εἶναι ἀναπόσπαστον ἐκείνου τοῦ Τζῶν Μώρρα. Ὁ δ' ἔγγονος τοῦ ἐκδότου

καὶ φίλου ἔχει τοσούτω μεγαλείτερον δικαιώματα νὰ τιμηθῆ καθ' ὅσον ἡ πρόσφατος ἔκδοσις τῆς ἀλληλογραφίας μετὰ τῆς Λαίδης Μέιβουρν, τοῦ Χοβχάουζ, τοῦ Κίνναϊρδ καὶ τοῦ Σέλλεϋ, φέρει αὐτὸν εἰς τὴν πρώτην γραμμὴν τῶν βυρωνολόγων. Ἐπίσης ἀδύνατον ἦτο νὰ λησμονηθῆ ὁ κ. Σίρλεϋ Κλίφφορνδ Ἄτσλεϋ, τὸ ζῶν ἀκριβέστατον ἐληνοβυρωνικὸν λεξικόν, ὁ ἀνὴρ ὃν ἡ ἀγάπη τοῦ Βύρωνος ἤγαγεν εἰς τὴν Ἑλλάδα, ὁ Ἄγγλος οὔτινος τὸ περὶ Βύρωνος ἔργον ἐδημοσιεύη Ἑλληνιστί.

Ἡ ἐπικειμένη ἐκατονταετηρὶς ἔφερεν εἰς φῶς δύο νέα ἔργα, τῶν κυρίων Χάρολδ Νίκολσον καὶ Χάρολδ Σπένδερ.

Ἐν τῷ πρώτῳ ἔργῳ πράγματι Βυρωνικῆς ἐμπνεύσεως ἀνευρίσκει τις πᾶν ὅ,τι καθιστᾷ τὴν ἀλληλογραφίαν τοῦ Βύρωνος τὸ παθητικώτερον τῶν ἀναγνωσμάτων, ὕφος σπινθηροβόλον, κομψότητα ἐκφράσεως, ζοὴν, πάθος, εἰρωνείαν, ἐσπευσμένας τινὰς κρίσεις καὶ εἰλικρινῆ ἀγάπην διὰ τὴν Ἑλλάδα.

Τῆς ἀγάπης τοῦ κ. Σπένδερ ἡ Ἑλλὰς δὲν ἔπαυσε νὰ λαμβάνη δείγματα ἀπὸ τῆς Κρητικῆς Ἐπαναστάσεως τοῦ 1896· τὸ Πανεπιστήμιον ἐσκόπει εἰς τὸν τιμήσῃ ὡς Φιλέλληνα. Πρῶτον πάντων τοῦ δημοσίου τῷ δίδει πρόσθετον τίτλον εἰς τὸ διδακτορικὸν δίπλωμα. Τὸ ἔργον τοῦτο οὐ τὴν ἰδέαν συνέλαβε καὶ τὴν πραγματοποίησιν διηκόλυσε ὁ πεφωτισμένος πατριωτισμὸς τοῦ κ. Ἰωάννου Σταυρίδου περιλαμβάνει πάνθ' ὅσα ἐμμέτρως ἡ περὶ τῶν ἔργων τοῦ Βύρωνος περὶ Ἑλλάδος, πληροῦ δὲ μέγα κενόν.

Ὁ Βύρων ἐκληροδότησε πλῆθος παραδόσεις, τὴν λογοτεχνικὴν, τὴν φιλανθρωπικὴν, τὴν φιλελληνικὴν.

Ὡς ἀντιπροσώπους τῆς ἀγγλικῆς ποιήσεως τὸ Πανε-

πιστήμιον ἔγνω νὰ τιμήσῃ τοὺς Ρούδναρδ Κίπλιγκ καὶ Τζῶν Δριγβῶτερ.

Τὸν πρῶτον καὶ δι' ἄλλους προδήλους λόγους καὶ διότι μετέφρασε τὸν Ὑμνον τῆς Ἐλευθερίας τοῦ Σολωμοῦ κατὰ τρόπον ἐπιβεβαιοῦντα τὸν στίχον τοῦ Θεοφίλου Γκωτιέ ἐπὶ τῇ μετaphράσει τοῦ Σαιξπήρου ὑπὸ τῆς Γεωργίας Σάνδ :

«Seul le génie a droit de toucher au génie».

Ὡς πρὸς τὸν κ. Δριγβῶτερ ἄς μοι ἐπιτρέψῃ νὰ τῷ εἶπω ὅποια εὐχαρίστησις εἶναι καὶ διὰ τὸ Πανεπιστήμιον καὶ διὰ τοὺς Ἀθηναίους ν' ἀκούσωσι τὴν Γεωργιανὴν, (τὴν σύγχρονον) ἀγγλικὴν μοῦσαν, λαλοῦσαν ἐνταῦθα δι' ἑνὸς τῶν λαμπροτέρων τῆς ἀντιπροσώπων, τοῦ ψιλλτου τῶν Ποιημάτων, τοῦ ποιητοῦ ὅστις κατὰ τὸ παράδειγμα τοῦ Μαρίνου Φαλιέρου καὶ τῶν Δύο Φόσκαρι, συνεχίζει τὴν ἐνδοξὸν παράδοσιν τοῦ ἱστορικοῦ δράματος, τὴν παράδοσιν τοῦ Μάρλω καὶ τοῦ Σαιξπηρ. Εὐχόμεθα ὅπως ἡ θαυμασία του φῶδι συμπληρωθῆ δι' ἄλλου ἔργου, εὐχόμεθα ὅπως ὁ κ. Δριγβῶτερ ὅστις ἐνεκρανέστησεν ἐπὶ τῆς σκηνῆς τὴν Μαρίαν Στουάρτ, τὸν Κρόμβελλ καὶ τὸν Αἰνκολν νὰ δώσῃ εἰς τὰ πιστὰ του ἀκροατήρια τὴν συναίσθησιν ὅτι βλέπουσιν ἀναβιοῦντα τὸν «Προσκυνητὴν τῆς Αἰωνιότητος». Ἡμεθεα δὲ βέβαιαι ὅτι ὁ βωμὸς, ὃν ὡς δραματικὸς θὰ ἐγειρῇ εἰς τὸν ποιητὴν τοῦ Γκιοϋρ θὰ εἶναι ἀντάξις ἐκείνου, ὃν ἤγειρεν ὡς κριτικὸς εἰς τὸν ἀπαράμιλλον ψάλτην τῆς Ἀταλάντης ἐν Καλυδόνι (1).

Τιμήσαν τὴν ἀγγλικὴν ποίησιν τὸ Πανεπιστήμιον ἠθέλησε νὰ τιμήσῃ τὰ ἀγγλικά γράμματα καθ' ὅλου ἐν τῷ προσώπῳ τοῦ Προέδρου τῆς Βρετανικῆς Ἀκαδη-

(1) Τοῦ Swinburne.

μίας, κόμητος Μπάλφουρ Ἄλλὰ καὶ ἂν ὁ εὐγενὴς λόρδος δὲν ἦτο Πρόεδρος τῆς Ἀκαδημίας, συνάμα δὲ καὶ Πρύταις τοῦ ἐν Καίμπριτζ Πανεπιστημίου, δὲν γνωρίζω ἂν πάλιν δὲν θὰ ἐστρεφόμεθα πρὸς αὐτὴν. Οὐδεὶς πράγματι, ἰδίᾳ μετὰ τὸν θάνατον ἄλλου πιστοῦ φίλου τῆς Ἑλλάδος, τοῦ λόρδου Μόρλεϋ, κατώρθωσε πλέον αὐτοῦ νὰ διαπρέψῃ εἰς ὅλα τὰ εἶδη τοῦ πεζοῦ λόγου: Ἐξέχων ἐπίσης ὡς ρήτωρ, ὡς συντάκτης διπλωματικῶν ἐγγράφων καὶ ὡς συγγραφεὺς φιλοσοφικῶν πραγματειῶν, οἰκονομικῶν καὶ ἱστορικῶν μελετημάτων, ἔτι δὲ καὶ καλλιλογικῶν καὶ μουσικῶν κριτικῶν.

Ὁ Μπαίρων ὑπῆρξε μέγας φιλάνθρωπος ὅσον καὶ μέγας συγγραφεὺς. Ἄριστος βιογράφος τοῦ ὁ κ. Ριχάρδος Ἐτζκωμπ λέγει:

«Ἡ πρώτη εὐκαιρία νὰ δεῖξῃ τὴν συμπάθειάν του πρὸς τὰ θύματα τῆς βαρβαρότητος καὶ τυραννίας παρουσιάσθη εἰς τὸν Μπαίρων κατὰ τινα ἐκδρομὴν ἀπὸ Κεφαλληνίας εἰς Ἰθάκην. Πολλοὶ οἰκογένειαι εἶχον καταφύγει ἐκεῖ ἐκ Χίου, Πατρῶν καὶ ἄλλων μερῶν τῆς Ἑλλάδος. Ὁ Μπαίρων ἔδωκε τρεῖς χιλιάδας γρόσια πρὸς περιθάλψιν αὐτῶν καὶ μετέφθρεν ὀλόκληρον οἰκογένειαν ἐστερημένην τῶν πάντων εἰς Κεφαλληνίαν, ἔνθα τὴν ἐστέγασε καὶ ἐξησφάλισεν εἰς αὐτὴν μηνιαῖον ἐπίδομα.»

Τὸ πρόβλημα τῶν προσφύγων, περὶ ὃ Μπαίρων ἀντεμετώπισεν ἐν Ἰθάκῃ, σήμερον τίθεται καθ' ὅλην τὴν Ἑλλάδα μετ' ἐξαιρετικῆς ὀξύτητος Ἡ Κοινωνία τῶν Ἐθνῶν, γνωρίζουσα ὅτι ἡ Ἑλ्लाὶς ἔδαπάνησεν ἤδη 500 ἑκατομ. δραχμῶν διὰ μόνην τὴν συντήρησιν τῶν προσφύγων, ἠθέλησε νὰ διευκολύνη τὴν ὀριστικὴν ἐγκατάστασιν τῶν θυμάτων τῆς συγχρόνου βαρβαρότητος

καὶ τυραννίας, λαμβάνουσα ὑπὸ τὴν αἰγίδα τῆς τῶ δά-
νειον, ὅπερ πρόκειται νὰ συνάψῃ πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον τὸ Ἑλληνικὸν Κράτος. Εἰς τὴν ἀπόφασιν ταύτην τῆς Κοινωνίας τῶν Ἐθνῶν καὶ εἰς τὴν πραγματοποιήσιν αὐτῆς πολλοὶ ἄνδρες συνέτρεξαν, μετὰ δὲ τούτων ὁ Δρ. Νάνσεν, ὁ κ. Μοργεντάου καὶ ὁ ὑποκόμης Σέσιλ.

Ἐπὶ τῇ παρούσῃ εὐκαιρίᾳ μόνον τὸν τελευταῖον, καθ' ὃ Ἄγγλον, δύναται νὰ τιμήσῃ τὸ Πανεπιστήμιον, ἐπιθυμεῖ δὲ νὰ συνδέσῃ τὸ ὄνομά του πρὸς ἐκεῖνο τοῦ πατρὸς του λόρδου Σαλισβουρή, ὅστις ἐν Βερολίνῳ ἐκήρυξεν ὅτι ἡ Μακεδονία καὶ ἡ Θράκη ἦσαν ὅσον Ἑλληνικαὶ καὶ ἡ Θεσσαλία ἢ ἡ Κρήτη καὶ ὅστις μετὰ τὸν πόλεμον τοῦ 1897 ὑπερημύνη τοῦ δόγματος, ὅτι χριστιανικὴ ἐπαρχία ἅπαξ ἐλευθερωθεῖσα δὲν δύναται νὰ ἐπανέλθῃ ὑπὸ τουρκικὸν ζυγόν. Οὕτω δὲ ἐπέτυχεν ὅπως ἐπανέλθωσι ταχέως εἰς τὰς ἐστίαις των οἱ Θεσσαλοὶ ἐκεῖνοι, εἰς οὓς, ὅπως τὸ ὑπενθυμίζει ἡ ἐπιγραφή τοῦ πρὸ τοῦ Πανεπιστημίου ἀγάλματος, ὁ Γλάδστον εἶχε δώσει «τὸ φῶς τῆς ἐλευθερίας».

Ἄλλὰ πλέον ἔτι τῆς φιλολογικῆς καὶ φιλάνθρωπικῆς παραδόσεως ἦτο φυσικὸν νὰ στραφῶμεν πρὸς τὴν καθαρῶς φιλελληνικὴν βυρῶνειον παράδοσιν. Καὶ ἐδῶ, καίτοι ὁ πίναξ τῶν ἐπιτίμων μας διδασκῶν ὑπῆρξε παρὰ τὰς παραδόσεις τοῦ Πανεπιστημίου μακρὸς, δὲν ἠδυνήθημεν νὰ περιλάβωμεν εἰμὴ ὀλίγους τῶν Βρεττανῶν, οἵτινες προσέφερον «πολυτίμους τῷ Ἐθνει ὑπηρεσίας» διὰ νὰ μεταχειρισθῶ τὴν φρασιολογίαν τοῦ Πανεπιστημιακοῦ νόμου· οὗτοι εἶναι κατ' ἀλφαβητικὴν τάξιν: Ὁ Λόρδος Βύρνχαμ, ὁ αἰδεσιμώτατος I. A. Δούγλας, ὁ Ἐπίσκοπος Γκόαρ καὶ ὁ κ. Τ. Π. Ὁ Κόννορ.

Γνωρίζομεν ὅτι οἱ διαπρεπεῖς οὗτοι ἄνδρες ἀγωνι-

σθέντες ὅπως ἠγωνίσθησαν ἠθέλησαν νὰ ὑπηρετήσωσιν ὀλιγώτερον τὴν Ἑλλάδα ἢ τὸν Χριστιανισμόν, τὴν ἀλήθειαν καὶ τὸ δίκαιον. Δὲν ἀγνοοῦμεν δ' ὅτι τὴν πρὸς αὐτοὺς εὐγνωμοσύνην τῶν Ἑλλήνων θέλουσιν ἐκφραζομένην οὐχὶ διὰ λόγων, ἀλλὰ δι' ἔργων καὶ πρὸ παντὸς διὰ τῆς πραγματοποιήσεως τῆς ἐπιθανατοῦ ἐντολῆς τοῦ Βύρωνος « Ἕλληνες ἐνωθῆτε ».

Δὲν θὰ εἶπω λοιπὸν τίποτε περὶ αὐτῶν ἀφοῦ ἄλλως γνωστὴ εἰς πάντας εἶναι ἡ δρᾶσις των. Ἀλλὰ θὰ μοὶ ἐπιτραπῆ νὰ ἐκφράσω τὴν ἱκανοποίησιν τοῦ Πανεπιστημίου ὅτι τὰ ὀνόματά των συνδέονται μὲ ἀγγλικούς θεσμούς καὶ ἰδρύματα οὓς γεραίρει ὁ Ἑλληνισμός. Καὶ δὴ τὴν Ἐκκλησίαν τῆς Ἀγγλίας εἰς ἣν ἀνήκουσι τόσοι τῶν διδασκῶν μας. Τὸ Πανεπιστήμιον τοῦ Λονδίνου οὐδ' αἶδ. Δούγλας εἶναι συγκλητικός. Τὸ Ὁξφόρδ οὐδ' ὁ Δρ. Γκόαρ ὑπῆρξεν ἐπὶ μακρὰ ἔτη ἐπίσκοπος καὶ ὁ Λόρδος Ἔντλε βουλευτής. Τὸν ἀγγλικὸν τύπον, ἤδη τιμηθέντα τῷ 1912 ἐν τῷ προσώπῳ τοῦ κ. Οὐίλλιαμ Μίλλερ, καὶ τοῦ ὁποίου ὁ Λόρδος Βύρναμ ἐνσαρκώνει τελείως τὰς σπανίας ἀρετάς: τὸ ἀσφαλὲς τῶν πληροφοριῶν, τὸν πατριωτισμόν, τὴν εὐθύτητα καὶ τὸ ἀκριβοδίκαιον. Ὁ Ἀγγλο-Ἑλληνικὸς Σύνδεσμος, οὐδ' ὁ Πρόεδρος κ. Π. Ρῆβς, ὑπῆρξεν εἰς τῶν πρώτων μας διδασκῶν, ἔπεμψεν ἐνταῦθα τὸν κ. Σπένδερ ἐν τῶν δραστηριωτέρων του μελῶν. Καὶ ἡ ἀνταξία τοῦ ὀνόματός της Ἐταιρία Βύρων τὸν κ. Ἀτσεῦ.

Τέλος τὸ Ἀγγλικὸν Κοινοβούλιον ἀντιπροσωπεύεται ὑπὸ τοῦ κ. Τ. Π. Ὁ Κόννορ, ὅστις κατὰ μοναδικὴν καὶ εὐτυχῆ συγκυρίαν εἶναι « Πατὴρ » τῆς Βουλῆς τῶν Κοινοτήτων, καὶ συμπατριώτης τοῦ πρώτου βιογράφου τοῦ Βύρωνος, Ἴρλανδοῦ φιλέλληνος Θωμᾶ Μουάφ.

Θὰ μοὶ ἐπιτραπῆ τέλος νὰ ἐκφράσω τὴν εὐγνωμοσύνην τοῦ Πανεπιστημίου πρὸς τὴν Κυβέρνησιν τῆς Αὐτῆς Βρεττανικῆς Μεγαλειότητος ἥτις ἀντιπροσωπευθεῖσα δι' ὑπὸ πάσης ἀπόψεως ἀνταξίας τῶν περιστάσεων ἐκτάκτου πρεσβείας, ἐπιτρέπει ἡμῖν, πρὸς τῷ βυρυνολόγῳ καὶ ἀντιπροσώπῳ τοῦ Ὁξφόρδ Λόρδῳ Ἔντλε νὰ τιμήσωμεν μέγαν Ἀγγλον διπλωμάτην συνδεδόμενον πρὸς τὴν Χώραν ταύτην καὶ διὰ μὴ ἐπισήμων δεσμῶν, τὸν Σιρ Ρέννελ Ρόδδ. Οὗτος οὐ μόνον γνωρίζει ἄριστα ἀλλὰ καὶ κατέστησε γνωστὴν τὴν νεωτέραν καὶ τὴν μεσαιωνικὴν Ἑλλάδα, πρὸς δὲ ἔπλεξε διὰ τὴν πατρίδα μας ποιητικὸν Ἴοστέφανον⁽¹⁾ ὃν αὐτὸς ὁ Μελέαγρος ἠθελε ζηλεύσῃ.

Μυλόρδοι, Κυρίαὶ καὶ Κύριοι,

Πρὸ διετίας ἀκόμη ἠλπίζομεν, ὅτι ἡ ἑκατονταετηρίς τοῦ Βύρωνος θὰ συνέπιπτε μὲ ἡμέρας Ἐθνικῆς εὐτυχίας. Σήμερον διὰ πρώτην φορὰν ἀπὸ τρισχιλίων ἐτῶν ἡ Ἑλληνικὴ δὲν λαλεῖται εἰς τὰς χώρας ὅπου ἐγεννήθη ὁ Ὀμηρος καὶ ἔψαλλεν ὁ Ὀρφεύς. Οὐδὲ τελεῖται χριστιανικὴ ἱεραουργία ἐν οὐδεμιᾷ τῶν Ἐπιτῶν Ἐκκλησιῶν τῆς Ἀσίας. Τὸ καὶ πάλιν μικρὸν Ἑλληνικὸν Κράτος ἔχει καὶ τρομερὰς πληγὰς νὰ ἐπουλώσῃ καὶ πλεόν τοῦ ἑκατομμυρίου προσφύγων νὰ στεγάζῃ.

Ἐν τῇ θλιβερᾷ ταύτῃ στιγμῇ ἡ παρουσία ὑμῶν δεικνύουσα πόσον ζωηραὶ εἶναι εἰσέτι ἐν Μεγάλῃ Βρετανίᾳ αἱ παραδόσεις τοῦ Βύρωνος καὶ τοῦ Κάννιγκ εἶναι δι' ἡμᾶς πηγὴ ἐνθαρρύνσεως καὶ παραμυθίας. Ἐπανερχόμενοι εἰς τὴν πατρίδα σας εἶπατε ὅτι καὶ ἡμεῖς δὲν λησμο-

1) The violet crown, συλλογὴ ποιημάτων ὃν πολλὰ ἀναφέρονται εἰς τὴν Ἑλλάδα.

νοῦμεν ὅσα μεγάλοι Βρεττανοὶ ἔπραξαν ὑλὲρ ἡμῶν. Ὅπως ἔλεγεν ὁ σοφὸς καὶ βαθὺς γνώστης τῶν ἀνθρώπων Βασιλεὺς Ἐδουάρδος ΣΤ', οὐ τὸ ὄνομα ἔσεται ἐνταῦθα ἔσαι προσφιλεῖς καὶ σεβαστὸν, οἱ Ἕλληνες δυνατὸν νὰ ἔχωσι, ἐλαττώματα ἀλλ' ἀγαπῶσι τὴν πατρίδα των καὶ εἶνε εὐλικρινῶς καὶ διηνεκῶς εὐγνώμονες εἰς τοὺς εὐεργετήσαντας αὐτήν.

(Μετάφρασις ἐκ τοῦ Ἀγγλικοῦ).

